

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Lib. III. Decretalium. In quo agitur De Rebus, quae in iudicium devenire solent, cujusmodi sunt, de vita et moribus Clericorum, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1708

§. 1. An Exteris, & peregrinis carius liceat vendere, quam Indigenis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73045](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73045)

ctū possit taxare pretium, ac vendere ex suppositione, quod velit verè vendere; sic enim constitui debet æqualitas pretii, & rei, ne scilicet pretium majus sit omni justo pretio, eo etiam, quod res habet per analogiam ad justum pretium legitimum, vel naturale, quando illi tale constitutum non est; hæc autem analogia desumi non potest à privato affectu contrahentium, ut jam dictum est.

1468 Quando autem dicitur, *tanti rem valere, quanti vendi potest*, ut habetur *L. in re mandata, C. mandati*, verum est, si maneat intra latitudinem justii pretii naturalis, vel saltem ejus, quod tale censetur per analogiam ad illud; non autem secus; cum iste contractus natura sua petat æquitatem *dati, & accepti*, alias res vilissima ingenti pretio justè vendi posset, v. g. *chirographum in millium aureorum*, etiam liquidum, vel in alio levi puncto solum ambiguum, *decem solidis*; ex hoc autem, quod quis rerum suarum sit moderator, non sequitur, quod, si velit super illis inire certum contractum, possit hoc ex libitu, non attendita natura talis contractus; nemo enim dicet, valere testamentum Titii, seu dispositionem per voluntatem ultimam de rebus suis, esto disponat relinquendo totum libertati alienæ, non curatis solennitatibus juris, quæ sunt de forma ultimæ voluntatis. Quod autem Emptor excessum pretii det *gratis*, præsumi non potest, cum nullus hujus sit indicium, sed potius oppositi; nisi sufficienter exprimat animum donationis, seu supererogationis, prout quandoque contingit, ubi nimis in rem aliquam affectus homines impellit, dandi, quid quid petitur, ut, quod tantopere concupiscitur, obtineatur.

§. I.

An Exteris, & peregrinis carius liceat vendere, quam Indigenis?

1469 **H**Æc quæstio petit, an rei pretium juste augeatur ex circumstantia personæ, sic, ut eo ipso, quod Emptor sit

Exteris, & peregrinis, res juste pluris æstimari, consequenter ei vendi possit, quam Incolæ, ac inquilino? de hoc videtur agere *c. Placuit, 1. h. t.* quod est desumptum ex Concilio apud Valen. ubi dicitur: *placuit, ut Presbyteri plebes suas admoneant, ut & ipsi hospitales, & non carius vendant transeuntibus, quam mercato vendere possunt; alioquin ad Presbyterum transeuntes hoc referant, ut illius jussu cum humanitate sibi vendant*: ubi nota, hic ea verba (*Presbyteros*) referenda esse ad *Episcopos* ex communi sententia Doctorum; quia Episcopi olim Presbyteri dicebantur, *c. Legimus, 93. dist. c. olim. 95. dist. c. 2. & 3. de pecul. Cleric.* Episcopi enim, græcè ita appellantur; latinè autem dicuntur speculatores, & superintendentes, ex eo, quod plebi, cui præficiuntur, superintendunt, & vigiliant, ejus curam gerendo, *c. Cleros 21. dist. c. Legimus, 63. dist.*

1470 Quamvis autem hæc opinio sit communis; videtur tamen verbum illud *Presbyteros* in hoc textu etiam rectè sumi *pro Parochis*, plebes regentibus, nam ipsi olim non solum jurisdictionem in foro interiori exercebant; verum etiam, & contentosam in malefactores animadvertendo, prout tradit Gonzalez in *c. 3. de offic. ordin. &* videtur posse intelligi etiam ex eo verbo: *Presbyteri plebes suas*; nam *plebs*, in sacris canonibus, *pro parochianis* accipitur, ut colligitur ex Concilio Parisiensi. *1. l. 1. c. 25. ibi: comperimus quorundam Episcoporum Ministris, non solum in Presbyteris, sed etiam in plebibus &c.* ut ex Concilio Nicæno, Regiensi, & aliis probat Filesanus de *orig. paræc. c. 2.* per verbum autem *in mercato*, intellige *in foro publico*, ubi res venales exponuntur *L. ult. C. ut nemini liceat in coëmptione specierum ibi: ut præbeat juxta id, quod servatur in foro rerum venalium.*

1471 Ex illo igitur canone certè deducitur, quod Prælati Ecclesiarum cogere possint proprios Parochianos, ut hospitalitatem servant transeuntibus, & ne carius vendant, quam in mercato vendere possint. Unde omnino negandum est, quod in emptione, & venditione pretium constituendum sit arbitrio domini vendentis; nam pretia rerum non ex affe-

affectu, vel utilitate singulorum constitui debent, ut constat ex n. 1461. sed taliter ordinandum est, quod res communiter valent, lege, aut populi consensu, & juxta illud tenentur, qui res vœnum exponunt, merces distrahere; unde, cum in præfenti res, juxta pretium receptum communiter, in foro vendentur; recte Patres statuerunt, ut juxta illud peregrinis, iterque facientibus merces distraherentur; cum exinde nullum damnum, aut præjudicium ipsis sequatur, aut inferatur.

1472. Dicitis tamen opponi videtur Concilium Parisiense temporibus Ludovici, & Lotharii celebratum l. 1. c. 52. in illis verbis: *comperimus, quod in quibusdam occidentalibus Provinciis, Svadente avaritia, Episcopi, & Comites, & ceteri Prelati, pauperibus sibi subjectis soleant edictum imponere, ut nullus eorum, tempore messis, modium frumenti, nec tempore vindemia modium vini, majori pretio, nisi, quod ab eis constituitur, vendere præsumat; quod, si quisquam illorum contra facere præsumperit, & paupertatis sue magnam jacturam patitur; insuper etiam acerbis verberibus flagellatur: unde fit, ut, cum aliis modius frumenti 12. denariis, & modius vini 20. denariis venumdari possit: hujuscemodi seniores modium frumenti ad quatuor, & modium vini ad sex, sibi extorqueant denarios; quæ res, quia impietatis, injustitiæque plena est, necesse est, ut piissimi Principis auctoritate inhi-beatur.*

1473. Ad hunc textum subjungo in terminis, quod Gonzalez in dict. c. 1. n. 11. refert ex Concilio Arelat. & Mogunt. nimirum in eo textu non prohiberi taxationem *justi pretii* legitime factam; sed eam improbari, quæ ex avaritia, & radice cupiditatis procedebat, ut ita divites pauperum res acquirerent, ac lucrifacerent; ut etiam refertur in Concilio Arelatensi sub Carolo can. 23. illis verbis: *nec Comites, vel Vicarii, seu Iudices, vel Centenarii, sub mala occasione, vel ingenio, res pauperum emant, vel per vim tollant, aut quolibet argumento surripiant: sed, cui aliquid possessionum emendum, aut vendendum sit, id in publico, coram Comite, & Iudicibus, & Nobilibus Civitatis, facere debet. & in Concilio Mogunt. c. 7. ibi: Propter*

provisiones pauperum, pro quibus coram habere debemus, placuit nobis, ut nec Episcopi, nec Comites, nec Vicarii, nec Iudices, nullusque omnino, sub mala occasione, vel malo ingenio, res pauperum, vel minus potentum, nec emere, nec velle audeat. In præfenti autem agitur de justo pretio rerum in foro recepto, juxta quod recte negotiatores cogi possunt, res proprias vendere.

Præter hæc not. 1. juxta Pirhing h. t. n. 19. §. *Cæterum*, per accidens fieri posse, quod peregrinis res carius vendi possint, quam incolis; si scilicet ex multitudine ementium advenarum crescat pretium rerum; de quo tamen V. dicta n. 1463. Not. 2. eos, qui tempore gravis necessitatis & inopiæ, abundant victualibus ad vitam necessariis (v. g. frumento) etiam cogi posse ad succurrendum pauperibus juxta proportionem suarum facultatum, prout colligitur ex c. *sicut ii. 8.* quod est S. Ambrosii dist. 47. ibi: *nunquid iniquus est Deus, ut nobis non aequaliter distribuat vita subsidia, ut tu quidem esses affluens, & abundans; alii vero deesse, & egerent? an idcirco magis, quia & tibi voluit benignitatis sue experimenta conferre; & alium per virtutem patientia coronare? Tu vero susceptis Dei muneribus, etsi in sinum tuum redactis, nihil te putas agere iniquum, si tam multorum vita subsidia solus obtineas? quis enim tam injustus, tam avidus, tam avarus, quam qui multorum alimenta, suum non usum, sed abundantiam, & delicias facit? neque enim minus est criminis habenti tollere, quam, cum possis, & abundes, indigentibus denegare; esurientium panis est, quem tu detines; nudorum indumentum est, quod tu recludis; & miserorum redemptio est, & absolutio, pecunia, quam tu in terram defodis; tot te ergo scias invadere bona, quot possis præstare, quod velis.*

Hinc non potest non esse iniquissimum, si taliter abundantes (v. g. frumento non tantum non succurrant indigentibus, saltem mitigando pretium tolerabile miseris; sed multo magis, si & ipsi, vel à subditis corradunt, ut altius vendant; vel eis inhi-beant, neminoris, quam tales avaritia idololatæ, vendant, ut turpissimæ suæ cupiditati, pecuniæ, ac avaritiæ nunquam explebili

velificent, de quibus S. Ambrosius initio cit. c. 8. *Sicut ii, qui per insaniam mente translati sunt, non jam res ipsas, sed passionis suae phantasias vident; ita etiam mens avari, semel vinculis cupiditatis adstricta, semper aurum, semper argentum videt, semper reditus computat, gratius aurum intuetur, quam solem; ipsa ejus oratio, & supplicatio ad Dominum, aurum querit.*

§. 2.

De lésione ultra dimidium justii pretii.

1476 **C**um saepe contingat in contractu emptionis, & venditionis lædi vel Emptorem, ubi carius solvit rem, quam valeat; vel venditorem, cum valore rei, quam vendit, recipit minus justo pretio: quæstio hic est, quid requiratur, ut læsio dicatur *intra* vel *extra dimidium justii pretii*? Communis Doctorum tenet, ex parte *venditoris* contingere læsionem *ultra* dimidium justii pretii, si rem, quæ valet *centum*, vendidit *infra* quinquaginta; sic enim non attingit *medium* justii pretii, L. 2. C. de rescindenda vendit: atque adeo nec dimidia pars veri pretii soluta est; & tradidit ibi Glossa ab omnibus recepta.

1477 Difficultas est, quando censeatur *Emptor* læsus *ultra* dimidium? Fachinaus l. 2. controvers. c. 16. & alii censent, hoc non contingere, nisi rem valentem 100, emerit *ultra* 200; ratio est; quia læsio *ultra dimidium*, ex parte venditionis non est, nisi non acceperit veri pretii dimidium rei venditæ; ergo læsio *ultra dimidium* ex parte Emptoris non est, nisi non acceperit rem, cujus valor non attingat dimidium pretii numerati; sed hoc fit, quando accepit rem valentem 10. & solum dedit 200, ac non *ultra*: ergo.

1478 Contrarium tamen videtur probabilius; nam in contractu emptionis, & venditionis servanda est æqualitas inter Emptorem, & venditorem; ergo sicut venditor dicitur læsus *ultra* dimidium, quando dedit mercem dimidio majorem pretio; sic Emptor erit læsus *ultra*

dimidium, quando dedit pretium dimidio majus valore mercis, & ita tenet Covarr. 2. Variar. c. 3. n. 8. Molina tom. 2. D. 349. P. Ferdinandus Rebellus p. 2. de obligat. just. l. 9. q. 3. sect. 1. Lefsius l. 2. c. 21. D. 4. & alii communiter.

Ad rationem sententiæ contrariæ in 1479 n. 1477. *Æ*. Læsionem ex parte Emptoris debere attendi in eo, quod dedit *ipse*; non in eo, quod accepit; cum enim 50. sint dimidium summæ consistentis in 100; si dat *ultra* 150, dat dimidio plus non dando centum, & 50; dat solum dimidio plus, ubi res valet tantum centum, ergo si dat *ultra* 150, dat plus *ultra* dimidium, ergo læditur *ultra* dimidium. Quare, si venditor dat rem valentem centum, & pretium recipit *infra* 50. læsus est *ultra* dimidium, si enim accepisset tantum 50. non esset læsus *ultra*, sed tantum *in dimidio*; ergo similiter, si Emptor pro re valente 100. dedit pretium *ultra* 150, læsus est *ultra* dimidium, si enim dedisset tantum 150. non esset læsus *ultra*, sed tantum *in dimidio*.

§. 3.

An, qui læsit infra dimidium justii pretii in conscientia teneatur læsionem reparare?

Æ. **P**er talem læsionem lædi justitiam commutativam consequenter nasci obligationem in conscientia reparandi damnum; Sic D. Thomas 2. 2. q. 77. a. 1. & alii communiter; nam jure naturæ æquum est, neminem cum alterius detrimento, & injuria fieri locupletior. L. *jure natura*. ff. de regul. juris; & ratio est, quia jure naturali æqualitas hoc contractu postulatur, quam stricta justitia directe querit; quo posito communis tenet, quod omnis actio, per quam inducitur inæqualitas, strictè justitiæ apponatur; sed per læsionem etiã *infra* dimidium inducitur inæqualitas; si enim merces valent centum, & in pecunia pro pretio recipiuntur 130, licet excessus supra centum, sit *infra* dimidium justii pretii, est tamen simpliciter *ultra* justum pretium, nem-